

PRÁCE S NADANÝMI ŽÁKY A MIMOŘÁDNĚ NADANÝMI ŽÁKY

Práce s nadanými žáky je legislativně vymezena těmito dokumenty:

1. Školský zákon č. 561/2004 Sb.
2. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
3. Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Při práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky by se pozornost pedagogického pracovníka měla zaměřit na následující oblasti:

1. Vyhledávat nadané a mimořádně nadané žáky ve spolupráci s třídními učiteli a dalšími vyučujícími.
2. Zapojovat tyto žáky do práce v zájmových kroužcích.
3. Nabízet účast v olympiádách a soutěžích.
4. Seberealizace žáků při vypracování odborných projektů a samostatných prací.
5. Možnost prezentovat své přednosti a talent před ostatními spolužáky i veřejností.
6. Spolupráce školy se specializovanými pracovišti – PPP, SPC, apod.
7. Administrativní činnosti spojené s prací s nadanými a mimořádně nadanými žáky.
8. Karierové poradenství.

Některé rozdíly mezi bystrým a nadaným dítětem

Řada učitelů dovede dobře nadané dítě identifikovat. Vychází při tom z vlastní pedagogické zkušenosti a praxe. Některé pedagogické výzkumy však ukazují, že učitelé často zaměňují projevy chování rozumově nadaného dítěte s dítětem šikovným, bystrým (Cvetkovič – Lay, 1998). Jak bystré, tak rozumově nadané dítě má specifické vzdělávací potřeby a potřebuje k optimálnímu rozvoji podněty a vzdělávací materiály, které odpovídají jeho kognitivní úrovni. Níže uvedená tabulka ukazuje některé typické rozdíly v chování.

Bystré dítě	Nadané dítě
Umí odpovídat.	Klade další otázky.
Zajímá se.	Je zvědavé.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Odpovídá na otázky.	Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje. Je samostatné, často pracuje samo.
Je vůdcem skupiny.	Většinu už zná.
Jednoduše se učí.	Víc mu vyhovuje společnost starších dětí.
Mezi vrstevníky je oblíben. Chápe významy.	Dělá závěry.
Přesně kopíruje zadaná řešení. Dobře se cítí ve škole.	Vytváří nová řešení.
Přijímá informace.	

Je vytrvalé při sledování.

Je spokojené s vlastním učením.

Dobře se cítí, když se učí něco nového.
Využívá informace.

Sleduje pozorně.

Je velmi sebekritické.

Nadání a talent se projevuje v různých oblastech. Je dobré, když se nám podaří je objevit co nejdříve. Usnadní to život jak dítěti, tak rodičům. Je totiž důležité si uvědomit, že nadání a talent nemusí mít a nemá jen „kladné“ projevy, ale i spoustu „záporných“.

K výrazně talentovanému dítěti je třeba speciální přístup, vývoj takového dítěte probíhá nerovnoměrně, není to tak, že by dítě bylo ve všem nadané. V některých oblastech sice předčí své vrstevníky, ale jinde může být i výrazně pozadu.

Jaké jsou tedy znaky nadaných:

1. paměť a znalosti – mají vynikající paměť, dokážou zpracovávat a využívat získané informace
2. schopnost sebeřízení – dítě samo ví, jak se učit a dokáže samo své učení kontrolovat
3. rychlost myšlení – někdy dítě delší dobu plánuje, ale potom se o to rychleji rozhoduje
4. zpracování problémů – schopnost třídění informací na podstatné a méně podstatné, snadno se doberou k jádru věci
5. pružnost myšlení – dokáží přijmout i jiný způsob řešení
6. dávají přednost složitějšímu – baví je dělat věci a hry složitější, protože je to potom víc baví, složitější věci jsou pro ně zajímavější
7. mimořádná schopnost soustředění již od raného věku
8. velmi brzy se naučí mluvit, číst, psát
9. předčasnost – pokroky v určité oblasti dělají nadané děti dříve než je běžné v průměrné populaci
10. trvání na vlastním tempu a postupu – děti se učí rychleji anebo jiným způsobem než průměrné nebo i chytré děti, potřebují minimální pomoc z vnějšku, většinou se učí samy
11. tvořivost – děti samy objevují pravidla a zákonitosti a tvoří vlastní, často svérázné způsoby řešení problémů
12. mimořádná vnitřní motivace – až zarputile se věnují studiu a řešení problému
13. přecitlivělost – obvykle bývá doprovázena až bouřlivými emočními reakcemi, to je patrné zvláště u chlapců, kdy se objevuje větší vzdorovitost. Dívky naproti tomu často reagují tím, že se uzavrou, pláčou v soukromí, nebo se problémy emočního rázu odrazí ve zdravotních obtížích (bolest břicha)
14. touha po nezávislosti
15. menší potřeba spánku

Postup

Na základě této typologie by měli učitelé ve svých třídách a předmětech takové děti identifikovat, mít o nich přehled a vzájemně se o nich s ostatními pedagogy informovat.

Dětem, které se ve větší míře budou zajímat o určitý předmět, nabídnou učitelé rozšíření vědomostí a znalostí zábavnou, hravou formou, odkazy na literaturu, webové stránky či ostatní média.

Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola, Frýdlant, okres Liberec, příspěvková organizace

Vyučující umožní, aby si žáci mohli výklad doplňovat, připravovat si referáty, účastnit se soutěží a exkurzí. Mohou též navštívit jiné ročníky nebo třídy, aby zde prezentovali své vědomosti či dovednosti.

Jako další možnosti lze uvést mimoškolní činnosti, například kroužky se speciálním zaměřením.

Využit individuálních rozhovorů s žáky, rodiči, dalšími učiteli, vedoucími zájmových kroužků, trenéry, učiteli ZUŠ a další.

Vytvoření PLPP u nadaného žáka.

V případě doporučení PPP zpracovat IVP pro mimořádně nadané dítě.

Zvolit vhodné metody práce s konkrétním MND (akcelerace, obohacování, diferenciacce).

Obohacování osnov. Osnovy pro běžnou třídu jsou, v rámci tohoto postupu, obohacovány směrem k rozšíření a prohloubení učiva. Jedná se v podstatě o opak akcelerace. Dítě zůstává v běžné třídě, probírá však značně rozšířenou látku.

Rozšíření obvyklých výukových materiálů určených pro ostatní žáky.

Závěr

Ať zvolíme jakékoli formy či metody vzdělávání nadaných žáků, musíme mít vždy na paměti, že jejich schopnosti musí být přijímány, oceňovány a podporovány učiteli, rodiči, vrstevníky i celou společností. Je nezbytné žákům poskytnout zkušenosti, které prohloubí jejich znalosti a dovednosti. Za tímto účelem musíme ve škole vytvořit dostatečně stimulující a interaktivní prostředí, kde budou respektovány individuální rozdíly žáků i jejich potenciál. Výuka však bude dostatečně účinná pouze v případě, že všichni učitelé budou ochotni poskytnout dětem vhodné výukové metody, které odpovídají jejich potřebám a odlišnostem.

Ve Frýdlantě dne 4. 7. 2022

Zpracoval: Jaroslav Prášil

Mgr. Bc. Petr Kozlovský
ředitel školy